

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 71/2012-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. V..., t. č. vo výkone väzby, zastúpeného advokátom JUDr. Ľ. H., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tost 37/2011 z 30. novembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. V. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. januára 2012 doručená sťažnosť M. V. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tost 37/2011 z 30. novembra 2011 (ďalej aj „namietané uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti, ako aj jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol uznesením sudcu pre prípravné konanie (ďalej len „sudca“) Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“) sp. zn. Tp 20/2011 z 3. marca 2011 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tost 6/2011 z 11. marca 2011 vzatý do väzby podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku nebol prijatý jeho písomný sľub a podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku nebola prijatá ani ním ponúknutá peňažná záruka. Väzba sťažovateľovi začala plynúť 1. marca 2011 a 5.30 hodine.

Následne sťažovateľ opakovane podával v zmysle príslušných ustanovení Trestného poriadku prostredníctvom svojho zvoleného obhajcu žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, pričom ani jednej z týchto žiadosti nebolo príslušnými orgánmi vyhovené.

Podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku sťažovateľ podal 19. októbra 2011 ďalšiu žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu. Uznesením sudcu špecializovaného súdu sp. zn. Tp 20/2011 z 10. novembra 2011 bola jeho žiadosť zamietnutá. Podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku nebol taktiež prijatý sťažovateľom ponúknutý písomný sľub a podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku súd neprijal ani ním ponúknutú peňažnú záruku. Proti označenému uzneseniu špecializovaného súdu podal sťažovateľ v zákonom ustanovenej lehote sťažnosť, ktorú najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Tost 37/2011 z 30. novembra 2011 zamietol.

Podľa sťažovateľa sa najvyšší súd v namietanom uznesení nevysporiadal so všetkými skutočnosťami potrebnými na rozhodnutie, pričom cituje § 72 ods. 2 druhú vetu Trestného poriadku, v zmysle ktorej odôvodnenie rozhodnutia o väzbe obsahuje aj uvedenie skutkových okolností, o ktoré sa výrok rozhodnutia o väzbe opiera.

Sťažovateľ vyjadruje názor, že *«odôvodnenie predmetného uznesenia nie je podložené a opreté o žiadne argumenty, ktoré by zakladali takéto rozhodnutie súdu. Najvyšší súd SR sa obmedzil len na konštatovanie, že „naďalej pretrváva stále aktuálna obava z možného pokračovania v trestnej činnosti v prípade prepustenia M. V. uvedené v písomnej sťažnosti na slobodu“ a „obhajobné tvrdenie M. V. uvedené v písomnej sťažnosti, že sa trestnej činnosti nedopustil, budú predmetom ďalšieho dokazovania. V konečnom dôsledku rozhodovanie o väzbe, do ktorého spadá aj rozhodovanie o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby, nie je rozhodnutím o vine alebo nevine obvineného.“»*.

Sťažovateľ upriamuje pozornosť na záver namietaného uznesenia, konkrétne na nasledujúci text:

„Keďže sťažnosť obvineného M. V. nie je dôvodná, rozhodol krajský súd tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. ako nedôvodnú zamietol.“ Z uvedeného podľa sťažovateľa zjavne vyplýva, *«že Najvyšší súd SR nevenoval dostatočnú pozornosť dôvodom, pre ktoré by mal obvinený M. V. naďalej zotrvať vo väzbe, použil nedostatočné a paušálne argumenty a dokonca podľa názoru sťažovateľa použil na vyhotovenie svojho rozhodnutia akoby vzor z iného rozhodnutia niektorého z krajských súdov na území Slovenskej republiky. Slovné spojenie o tom, že vo veci rozhodol „krajský súd“, nemožno považovať za pisársku chybu, taká úvaha by bola možno na mieste vtedy, keby vo veci skutočne rozhodoval krajský súd.»*.

Sťažovateľ ďalej pokračuje v argumentácii považujúc za nepochybné, *„že v trestnom konaní proti osobe trestne stíhanej pre zločin, za ktorý Trestný zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody v rozmedzí 7-12 rokov, by orgány rozhodujúce o väzobnom stíhaní obvineného mali starostlivo, dôkladne, podrobne a zrozumiteľne opierať svoje rozhodnutia tak, aby každé takéto rozhodnutie a predovšetkým odôvodnenie takého rozhodnutia bolo preskúmateľné. Súčasťou práva na súdnu ochranu a na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1, 2 Ústavy SR je aj právo na riadne a zákonné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Na to, aby výkon spravodlivosti bolo možné považovať za transparentný, je potrebné, aby všetky rozhodnutia súdov boli odôvodnené a to tak, aby každý, kto sa domáha svojich práv na súde a obzvlášť v trestnom konaní pri rozhodnutiach týkajúcich sa obmedzenia osobnej*

slobody obvineného, bolo nepochybné, že orgán rozhodujúci o takom závažnom zásahu do osobných práv človeka sa riadil starostlivým zhodnotením všetkých faktov a vysporiadal sa so všetkými námietkami uvedenými v opravnom prostriedku.

Samotný fakt, že sťažovateľ viackrát v jeho trestnej veci podával žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, nie je dôvodom na to, aby sa orgán rozhodujúci o jeho opravnom prostriedku obmedzil len na opakovanie argumentov z predchádzajúceho rozhodnutia, resp. aby podrobne nerozvedol svoje úvahy, ktoré ho viedli k rozhodnutiu o zamietnutí podaného opravného prostriedku.

Väzba má byť v trestnom konaní len výnimočným zaisťovacím opatrením a možno ho použiť len vtedy, ak rovnaký účel nemožno dosiahnuť inak. Rovnako, väzba má trvať len nevyhnutnú dobu. Ustanovenia § 71 a nasl. Tr. por. (dôvody väzby) a ich aplikácia v každom jednotlivom prípade si vyžaduje komplexnú a dôkladnú znalosť skutkovej a dôkaznej situácie tak, aby súd objektívne vzal do úvahy povahu konkrétnej trestnej veci s prihliadnutím napr. na osobu obvineného, jeho osobné pomery, rozsah potrebného dokazovania a náročnosti trestného konania.

V prípade, že orgány rozhodujúce o zotrvaní obvineného vo väzbe na podklade zistených skutočností majú za to, že tu existuje dôvod na väzobné trestné stíhanie obvineného, je nevyhnutné, aby taký svoj právny názor a rozhodnutie náležite odôvodnili.“.

Sťažovateľ je presvedčený, že namietané uznesenie nespĺňa náležitosti súdneho rozhodnutia a v časti týkajúcej sa odôvodnenia je nepreskúmateľné, obmedzujúce sa iba na výpočet a opakovanie faktov z rozhodnutia súdu prvého stupňa a opravného prostriedku proti nemu.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ dospel k názoru, že v jeho trestnej veci boli pri rozhodovaní o jeho opravnom prostriedku proti uzneseniu o zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu porušené atribúty spravodlivého procesu.

S poukazom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Základné právo M. V. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2011 sp. zn. 3 Tost 37/2011 porušené bolo.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2011 sp. zn. 3 Tost 37/2011 zrušuje a Najvyššiemu súdu SR prikazuje, aby prepustil M. V. neodkladne z väzby na slobodu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi M. V. trovy právneho zastúpenia vo výške 320,44 Eur do dvoch mesiacov od doručenia tohoto nálezu na účet advokáta...“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietal, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

V prvom rade treba poznamenať, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd skúmať a rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti (vyslovenie porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (najvyšší súd). Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom – zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

V súvislosti s námietkou o porušení práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy poukazuje ústavný súd na vzťah ustanovení čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy týkajúcich sa špecificky základného práva na osobnú slobodu k čl. 46 ods. 1 ústavy. V nadväznosti na to ústavný súd konštatuje, že čl. 17 ústavy zahŕňa základné hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy (napr. uznesenie sp. zn. III. ÚS 135/04 z 28. apríla 2004).

Pokiaľ ide o namietané porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným uznesením, je potrebné uviesť, že konania všeobecných súdov, ktorými sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení a ani konaniami o občianskych právach alebo záväzkoch, ako to predpokladá označený článok dohovoru. Väzobným konaním podľa názoru ústavného súdu nemôže dôjsť k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru aj z dôvodu, že túto oblasť ochrany práv upravuje vo svojich ustanoveniach čl. 5 dohovoru. O oprávnenosti trestného obvinenia sa rozhoduje v trestnom konaní, s ktorým súvisí, predchádza mu alebo po ňom nasleduje rad konaní alebo rozhodnutí, ktoré sa priamo netýkajú oprávnenosti trestného obvinenia, a pravidla tieto konania, medzi iným aj konanie o rozhodnutí o väzbe, nepodliehajú režimu čl. 6 dohovoru.

Článok 6 dohovoru upravuje právo na spravodlivý proces. Pre konanie o väzbe platí špeciálna, pokiaľ ide o procesné záruky poskytnuté osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, v zásade prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na slobodu a bezpečnosť (napr. II. ÚS 15/05). Ústavný súd v tomto smere poukazuje aj na stabilnú rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej osobnú slobodu chráni čl. 5 dohovoru (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva de Wilde et al. v. Belgicko z 18. júna 1971, AČ. 12, § 65, § 67, § 71 – § 77 etc.).

Ústavný súd pripomína, že ochrana základných práv a slobôd v súvislosti s rozhodovaním o osobnej slobode fyzickej osoby (zákonnosť väzby) spadá (*ratione materiae*) pod ustanovenia čl. 17 ústavy a pod ustanovenia čl. 5 dohovoru, ktoré obsahujú základné hmotné a tiež procesné atribúty osobnej slobody vrátane práva na súdnu ochranu pri jej pozbavení (obdobne pozri III. ÚS 135/04, III. ÚS 108/06). Porušenie práv garantovaných týmito článkami ústavy a dohovoru však sťažovateľ, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, nenamietal, preto s prihliadnutím na viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nemohol ústavný súd pristúpiť k podrobnejšiemu preskúmaniu prípadného porušenia práv sťažovateľa na osobnú slobodu (čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru) v súvislosti s konaním a rozhodnutím o jeho väzbe.

Sťažovateľ namieta porušenie svojich práv zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 37/2011 z 30. novembra 2011, ktorým bola podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu sudcu špecializovaného súdu sp. zn. Tp 20/2011 z 10. novembra 2011. Týmto uznesením sudcu špecializovaného súdu bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu a súčasne bolo rozhodnuté o neprijatí jeho písomného sľubu a taktiež ani ponuky peňažnej záruky. Namietané uznesenie predstavuje vzhľadom na uvedené také rozhodnutie všeobecného súdu, na ktoré sa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vecne nevzťahuje.

Keďže neexistuje vecná súvislosť medzi uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 37/2011 z 30. novembra 2011, ktorým bolo podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku rozhodnuté o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu špecializovaného súdu sp. zn. Tp 20/2011 z 10. novembra 2011 o neprepustení sťažovateľa z väzby na slobodu, a namietaným porušením označených článkov ústavy a dohovoru, ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Ústavný súd nad rámec uvedených argumentov poznamenáva, že sa oboznámil s napadnutým uznesením najvyššieho súdu, pričom nedospel k názoru, že by jeho závery, aj keď pomerne stručné, boli zjavne neodôvodnené či dokonca arbitrárne, a preto nezlučiteľné s právami sťažovateľa garantovanými mu ústavou alebo dohovorom.

Najvyšší súd v namietanom uznesení poukázal na pretrvávajúcu obavu z možného pokračovania v trestnej činnosti v prípade prepustenia sťažovateľa na slobodu, akcentujúc najmä skutočnosť, že v jeho prípade išlo o desiatky čiastkových útokov, ktorými mal páchať predmetnú trestnú činnosť po dlhý časový úsek, čo podľa názoru najvyššieho súdu samo osebe predstavuje konkrétne „skutočnosti tvoriace dostatočný a rozumný podklad“ dôvodnej obavy opodstatňujúcej existenciu preventívnej väzby [podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku]. Najvyšší súd poukázal aj na to, že „na pretrvávajúcej obave z pokračovania v trestnej činnosti obvineného V. nič nemení ani zmena v osobe konateľa spoločnosti“, a zároveň dodal, že „obhajobné tvrdenia obvineného M. V. uvedené v písomnej sťažnosti, že sa trestnej činnosti nedopustil, budú predmetom ďalšieho dokazovania. V konečnom dôsledku rozhodovanie o väzbe, do ktorého spadá aj rozhodovanie obvineného o žiadosti o prepustenie z väzby, nie je rozhodnutím o vine alebo nevine obvineného.“

Pokiaľ najvyšší súd v závere odôvodnenia namietaného uznesenia uviedol, že „keďže sťažnosť obvineného M. V. nie je dôvodná, rozhodol krajský súd tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Tr. por ako nedôvodnú zamietol“, ide podľa názoru ústavného súdu o zrejmu nesprávnosť, ktorú možno kedykoľvek opraviť postupom podľa § 176 ods. 1 v spojení s § 182 Trestného poriadku, a preto tomuto pochybeniu nemožno pripísať takú relevanciu, ktorá by mohla spochybnit' ústavnú akceptovateľnosť a konformnosť namietaného uznesenia.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzavrel, že aj v prípade, ak by sťažovateľ namietal porušenie príslušných článkov ústavy a dohovoru upravujúcich základné hmotné a tiež procesné atribúty osobnej slobody, musel by dospieť k záveru o zjavnej neopodstatnenosti jeho sťažnosti.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažnosť bola odmietnutá, neprichádzalo do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa uvedených v petite jeho sťažnosti (zrušenie namietaného uznesenia, príkazanie najvyššiemu súdu prepustiť sťažovateľa neodkladne z väzby na slobodu a úhrada trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. februára 2012